

Sanctiewetgeving

De Nederlandse wetgever verwacht dat ieder bedrijf dat te maken krijgt met export of doorvoer op de hoogte is van de geldende sanctiewetgeving, en binnen de bedrijfsvoering maatregelen heeft genomen om overtreding van deze wetgeving te voorkomen.

Wat is sanctiewetgeving?

Er is geen wet of verordening waar alles in staat. Sancties ontstaan namelijk doordat Nederland of de EU sancties opleggen aan landen, bedrijven of personen om zo de vrede of de veiligheid te bevorderen, of om landen te bewegen het beleid te veranderen. De meest voorkomende sancties zijn:

- Wapenembargo's: verbod op de import/export van bijvoorbeeld wapens, beschermende kleding en legervoertuigen.
- Inreis- en visumbeperkingen voor bepaalde personen.
- Handelsbelemmeringen: verbod op import/export van bepaalde goederen, programma's en technologie.
- Financiële sancties: gericht tegen hoogwaardigheidsbekleders van een land of tegen terroristische organisaties en personen. Een financiële sanctie kan het bevroren van het banksaldo zijn, maar bijvoorbeeld ook een algeheel verbod op de financiële transacties van en naar een bepaald land.

Omdat sancties gebaseerd zijn op politieke besluitvorming kan het ook snel aangepast worden. Het is dus belangrijk om vaak na te kijken of er veranderingen zijn doorgevoerd die van belang zijn voor uw bedrijf.

Waarom is sanctiewetgeving belangrijk voor expediteurs/vervoerders?

Iedereen moet sancties naleven. Ook expediteurs en vervoerders moeten dus goed opletten. Niet alleen zullen veel huisbanken dat eisen, het kan ook voorkomen dat expediteurs/vervoerders zelf aansprakelijk worden gesteld. Een goed voorbeeld is een zaak uit 2017. Nadat de vervoerder al een aantal keer goederen had vervoerd zonder de juiste vergunning, werd het in april 2014 veroordeeld tot een geldboete van 50.000 euro omdat het drones hadden doorgevoerd, die ook voor militaire doeleinden gebruikt konden worden.¹

Wat betekent sanctiewetgeving in de praktijk?

De verantwoordelijkheid voor exportcontrole ligt zowel bij het bedrijfsleven als bij de bevoegde autoriteiten. Dit betekent dat er op zijn minst een 'Internal Compliance Program' (afgekort: ICP) vastgesteld moet worden. Compliance betekent het naleven van wet- en regelgeving. In de ICP moeten de maatregelen staan waardoor een bedrijf zeker weet dat het alle wet- en regelgeving op het gebied van sancties naleeft. In het kort komt het erop neer dat per sanctie-gerelateerde activiteit moet vastgelegd zijn welke functie waarvoor verantwoordelijk is. Denk daarbij aan de volgende activiteiten:

¹ <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBNHO:2017:3298>

1. Het bijhouden van veranderingen in relevante wet- en regelgeving en wijzigingen in werkwijze/beleid van de bevoegde autoriteiten.
2. Het screenen en goedkeuren van de opdrachten die binnenkomen, hierbij moet goed worden gekeken naar het product, de klant en de (eind)bestemming.
3. Het export-controle management binnen de organisatie inclusief aansturing en communicatie.
4. Het aanwijzen van personeel, verantwoordelijk voor periodieke audits.
5. Het trainen van het personeel.

1. Wijzigingen

Sancties kunnen wijzigen. Via de website van de [Rijksoverheid](#) en [OFAC](#) kunt u de meest actuele sancties zien.

2. Controle

Voorafgaand aan de feitelijke export, moet gecontroleerd worden of de uitvoeraangifte aan de verplichte wettelijke formaliteiten voldoet.

Er zijn meerdere mogelijkheden om hier invulling aan te geven. Een voorbeeld is het gebruik van een geautomatiseerd systeem, waarbij een soort stop-hold-release procedure wordt gebruikt om transacties aan te houden voor controle door een verantwoordelijk/geautoriseerd persoon in het geval van onregelmatigheden. Zo kan er bijvoorbeeld geregeld zijn dat er bij opdrachten voor sanctielanden zoals Iran, de opdracht niet aangenomen kan worden, totdat de geautoriseerde persoon de opdracht heeft nagekeken. Met nakijken bedoelen we dat deze persoon na onderzoek van de bewuste opdracht kan garanderen dat er geen overtreding van sanctiewetgeving zal plaatsvinden bij het uitvoeren van de opdracht en een akkoord heeft gegeven.

Bij de screening van de opdrachten die kunnen worden aangenomen, moet met name aan de volgende vragen worden gedacht:

- I. Is er sprake van strategische en/of dual use goederen?
- II. Zijn de landen waar direct en/of indirect diensten worden geleverd sanctielanden?
- III. Is er sprake van vervoer direct en/of indirect naar gesanctioneerde bedrijven of personen?

Eventueel kan ook de volgende vraag worden opgenomen in de procedure:

- IV. Is de bank proactief geïnformeerd bij opdrachten van of naar sanctielanden zoals Iran (zie ook het aanvullend beleid van uw bank)?

Mogelijke links die hierbij behulpzaam kunnen zijn kunt u vinden in de bijlage.

Voordat u een opdracht accepteert, moet duidelijk zijn of er gesanctioneerde producten, landen of partijen betrokken zijn.

ACN, evofenedex en FENEX ontwikkelen gezamenlijk een checklist expeditie werkzaamheden waarmee de vraag naar dienstverlening kan worden geconcretiseerd. Deze checklist is echter nog niet gereed. In de toekomst kunt u door gebruik te maken van deze checklist vooraf aan de klant vragen of er gesanctioneerde producten, landen of partijen betrokken zijn bij het vervoer. Als de klant hierop een antwoord geeft waardoor bij uw weten de sanctiewetgeving wordt overtreden, kunt

u de opdracht niet uitvoeren. Daarnaast moet een bedrijf zich ervan bewust zijn dat niet vergunningplichtige goederen niet geleverd mogen worden aan gesanctioneerde entiteiten in het geval de goederen ingezet zullen worden voor militair eindgebruik.

3. Bewustzijn

Binnen de hele organisatie moet er bewustzijn worden gecreëerd van sanctiewetgeving. Dit betekent ook dat als er bijvoorbeeld verschillende afdelingen zijn die zich bezighouden met het aannemen en uitvoeren van een opdracht, er duidelijk moet zijn vastgelegd wie er controleert of er bij het transport sanctielanden, partijen of producten gemoeid zijn. Ook de verantwoordelijkheid voor het al dan niet uitvoeren van de opdracht moet duidelijk zijn vastgelegd.

4. Audits

Om te toetsen of de compliance goed is geïmplementeerd, dient een bedrijf minimaal jaarlijks een interne audit uit te voeren. Middels deze audits wordt gecontroleerd of de exportcontrole correct is geïmplementeerd en wordt uitgevoerd zoals omschreven in het ICP en de procedures en protocollen van het bedrijf.

Daarnaast is onderdeel van de audit of het ICP nog up-to-date is en het bedrijf nog compliant is. De resultaten van de audit dienen jaarlijks overgelegd te worden aan de Centrale Dienst voor In- en Uitvoer van de Douane (CDIU), in de vorm van een korte rapportage. Indien uit een audit blijkt dat aspecten van het ICP onvoldoende of onjuist zijn geïmplementeerd of gewaarborgd, dient een verbetertraject ingezet te worden. Het verbetertraject en het resultaat daarvan dienen gerapporteerd te worden aan het toplevel management.

Indien uit de audit naar voren komt dat er sprake is van een mogelijke overtreding van de exportcontrole wet- en regelgeving of de werkwijze, kan ervoor gekozen worden middels een Voluntary Self Disclosure dit te rapporteren aan de CDIU.

Wijzigingen van werkwijze worden verwerkt in het ICP. Aangepaste versies van het ICP worden per ommegaande verstuurd naar de CDIU.

5. Training

Zoals eerder aangegeven, dient er bewustzijn binnen de hele organisatie aanwezig te zijn omtrent exportcontrole. Het kennisniveau van nieuwe medewerkers die te maken krijgen met taken op het gebied van exportcontrole, dient te worden getoetst en waar nodig dienen zij te worden getraind om het juiste kennisniveau te bereiken. Ook moeten nieuwe medewerkers ingewerkt worden in de processen en protocollen die het bedrijf in het kader van exportcontrole hanteert. Daarnaast moeten er periodiek trainingen worden gevolgd/gegeven, waardoor de kennis en kunde van de medewerkers die belast zijn met taken met betrekking tot exportcontrole up-to-date blijft en waar nodig wordt uitgebreid. Documentatie hierover dient te worden bijgehouden, zodat is na te gaan welke trainingen de medewerkers hebben gevolgd.

De wijze waarop medewerkers worden getraind en ingewerkt is onderdeel van het ICP.

Bij FENEX en evofenedex zijn verschillende cursussen te volgen op dit gebied. Zie ook www.fenex.nl/opleidingen en www.evofenedex.nl/opleidingen.

Bijlage nuttige weblinks

- Product - meer informatie over strategische goederen waaronder goederen voor tweëerlei gebruik (dual-use):
 - Handboek strategische goederen en diensten - www.rijksoverheid.nl/exportcontrole (zie bijlage maart 2018)
 - Centrale Dienst In en Uitvoer – om te verifiëren of exportproducten ‘dual use’ zijn: https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/douane_vo_or_bedrijven/veiligheid_gezondheid_economie_en_milieu_vgem/cdiu/
 - Gebruikstarief - <http://tarief.douane.nl/tariff/uc/qry/sbn/search.jsf?conversationId=144019>
- Sanctielanden – welke landen zijn gesanctioneerd vanuit de EU en OFAC
 - EU Overzicht van landen en organisatie waartegen sancties gelden (zie bijlage): http://eeas.europa.eu/archives/docs/cfsp/sanctions/docs/measures_en.pdf
 - Rijksdienst voor ondernemend Nederland: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/internationaal-ondernemen/landenoverzicht>
 - EU Informatie over specifieke landen - www.rijksoverheid.nl/sancties
 - OFAC overzicht van landen waartegen sancties gelden: <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/Programs/Pages/Programs.aspx>
 - Zakendoen in sanctielanden Iran en Rusland: www.rijksoverheid.nl/sancties
 - Handboek Iran (jan 2017) en Artikel Globe Magazine ‘Iran nu en straks’
 - Handboek Rusland (mei 2015) en Artikel Globe ‘Rusland – wel je huiswerk doen’.
- Wie is mijn klant, wie is de eindklant en/of eindgebruiker:
 - EU
 - EU sanctielijsten: https://eeas.europa.eu/topics/sanctions-policy/8442/consolidated-list-of-sanctions_en
 - Alert service wijzigingen EU sancties: <https://www.dnb.nl/nieuws/aanmelden-nieuwsservices/index.jsp>
 - USA
 - OFAC (Amerikaanse) sanctielijsten - <https://sanctionssearch.ofac.treas.gov/>
 - Alert service wijzigingen OFAC sancties: https://public.govdelivery.com/accounts/USTREAS/subscriber/new?topic_id=USTREAS_61
 - Informatie over eindgebruik/end-user statements: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2009/11/27/annex-v-voorbeeld-end-use-certificate>